

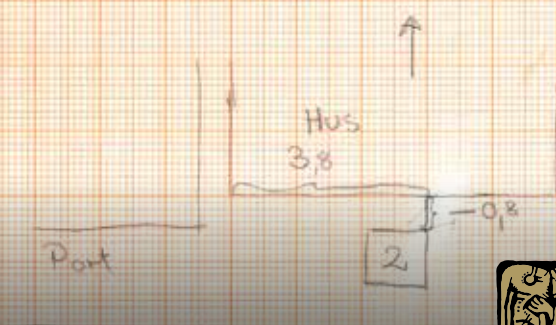
Lena Bjuggner

TVÅ PROVGROPAR I KVARTERET KRÄFTAN, LAHOLM

Halland, Laholms kommun, Laholms stad, Kvarteret Kräftan 2, RAÄ 19:1/L1996:5394

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2022:39

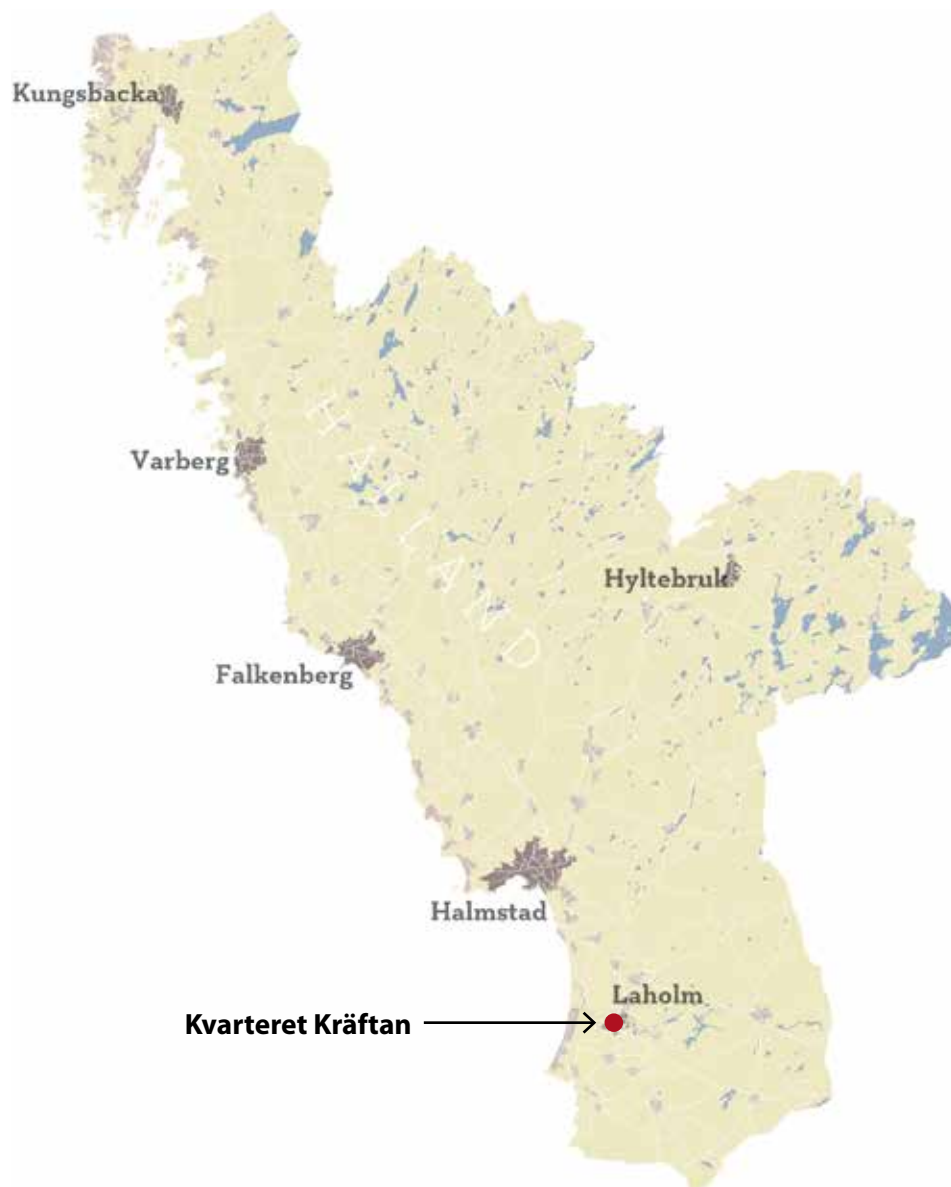
Gräbrun sandig humus FT
m inslag av lera, ströskikt
Gräbrun sandig humus med inslag av enstaka lerfläckar, h
Svart mörkta FT med lerfläckar i toppen
gulbrun mellan sand (vattenförande)

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

dyup Fynd provg
Lager 2: 1
38-50 cm Lager 3: 1
del av bröd
50-68 Lager 4: 2
19 cm 1

Stiftelsen Hallands Länsmuseer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2022

Arkeologisk förundersökning 1994

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

INNEHÅLL

Bakgrund	5
Syfte	5
Undersökningsmetod och dokumentation	5
Resultat	5
Provgrop 1	5
Provgrop 2	7
Sammanfattning	7
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8
 Bilagor	 9
Bilaga 1 provgrop 1	
Bilaga 2 Provgrop 1	
Bilaga 3 Provgrop 2	
Bilaga 4 Provgrop 2	
 Rapporter från Kulturmiljö Halland 2021 och 2022	 14

Fig 1. Läget för kvarteret Kräftan 2 (röd rektangel) inom RAÄ 19:1/ L1996:5394 (svart linje). Skala 1:10 000.

BAKGRUND

På grund av planerad omfattande renoveringsarbeten i kvarteret Kräftan 2, Laholm skulle schaktningsarbeten genomföras under befintlig bebyggelse och på gårdsplanerna (fig 1). Enligt länsstyrelsens beslut skulle schaktningarna föregås av en förundersökning, utförd som två eller tre handgrävda gropar. Arbetet genomfördes av två arkeologer under två dagar i april 1994. Exploatör var Tre LP. Tomten är belägen inom fornlämningsavgränsat område (RAÄ 19:1/L1996:5394) och 25 meter norr om stadskyrkan S:t Clemens. Vid denna tidpunkt hade inga arkeologiska undersökningar genomförts i kvarteren närmast kyrkan.

SYFTE

Syftet med förundersökningen var att undersöka kulturlagens omfattning, art och ålder.

UNDERSÖKNINGSMETOD OCH DOKUMENTATION

Två provgropar, en placerad inne i tomtens norra byggnad och en ute på gården, söder om en östvästlig gårdsbyggnad, handgrävdes (fig 2). Groparna var 1x1 meter stora och grävdes lagervis. Groparna handritades i plan i skala 1:20 och mättes in för hand i förhållande till befintliga hus. Profilerna i provgrop 1 och 2 ritades i den västra schaktsidan, båda i skala 1:20. Den höjdsattes i provgrop 2, men inte i grop 1. I den senare mättes lagren in i förhållande till en golvbjälke i befintligt hus. Fynd, som samlades från de olika lagren, noterades men sparades inte. Inga prover insamlades och inga fotografier togs under fältarbetstiden.

RESULTAT

Provgrop 1

Provgropen förlades i den norra byggnaden som ligger utmed S:t Clemens gränd (fig 2).

På grund av att vatten steg upp från botten till 1,5 meter under golvbjälken kunde endast de undre lagren 11, 12 och 13 sonderas med jordborr. Generellt föll lagerbilden något åt öster möjligen på grund av en sättning (bilaga 1).

I botten, cirka 1,7 meter under bjälke till den befintliga byggnaden, fanns blågrå, troligtvis geologiskt bildad lera (13), som överlagrades av grå vattenmättad sand (12). Denna täcktes i sin tur av vattenmättad lerhaltig jord, som luktade dy (10). I den nordöstra kanten av schaktet fanns en större sten (11) vars överyta låg 1,48 meter under bjälken. Den tolkades som ingående i en brunnsskoning (bilaga 2). Möjligen låg det en sten under denna. Ytterligare två stenar påträffades med

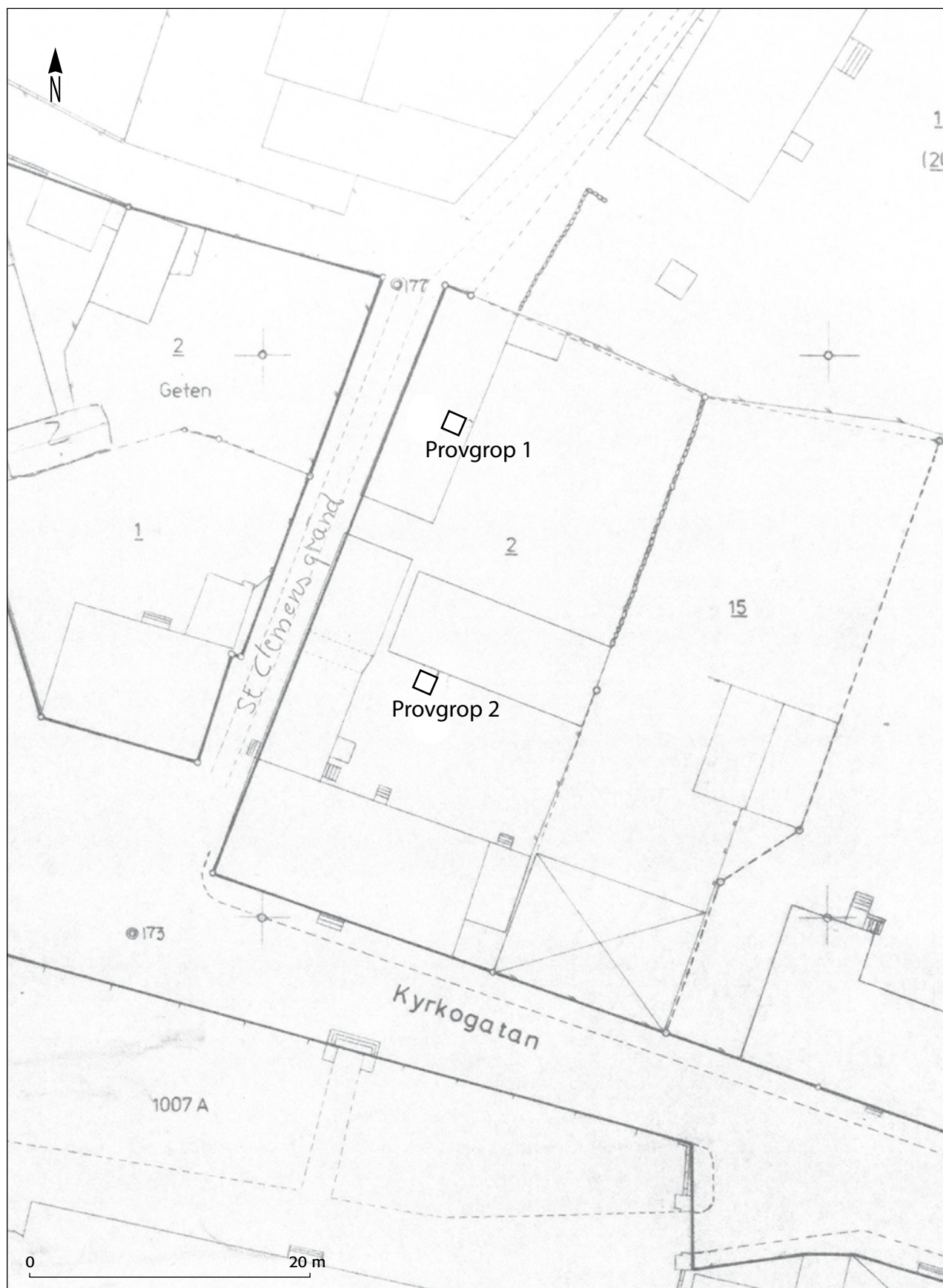

Fig 2. Provgroparnas (1-2) läge inom fastigheten Kräftan 2. Skala 1:400.

jordbör. Ovanpå, upp till 0,9 meter under bjälken, fanns det flera lager (5-9) som bedömdes som fyllningar i brunnen efter dess brukningstid. I lager 5 låg en djurtand men lager 6-12 var fyndtomma.

Lager 2-4 bedömdes vara olika matjordslager och innehöll fynd som fragment av keramikkarl, kritpipskaft, en bit av en baksida till ett kakel, fönsterglas, en spik, slagg och djurben. Keramikmaterialet utgjordes av piplerdekorade yngre rödgodsfat, glaserade yngre rödgodskärl och ett glaserat kärl med ristad dekor. En bit av ett klart fönsterglas låg i lager 4. Fynden dateras till 1700- och 1800-talen. Sannolikt är dessa lager odlingshorisonter som tillförts avfall som gödning.

Överst låg ett upp till dm-tjockt lergolv som ingått i den befintliga byggnaden som uppfördes i mitten av 1880-talet (Skeppstedt 2005).

PROVGROP 2

Provgropen förlades söder om och nära den östvästliga gårdsbyggnaden, inne på den södra öppna gården (fig 2 och bilaga 3-4).

Under grässvålen i den norra halvan av gropen fanns en nedgrävning som hade ett djup av minst 1,6 meter (1). I den övre delen påträffades glaserat yngre rödgods. I den södra delen var kulturlagertjockleken 0,95 meter. Botten (+11 m. ö.h.) bestod av geologiskt bildad gulbrun mellansand som var vattenförande. Ovanpå var en svart decimetertjock markyta avsatt (11). Ovanpå låg ett humöst lager (8) som i västra, undre delen var bortgrävt och igenfyllt med ett lager (9) av en något annan sammansättning. I toppen av lager 8 och mitt i rutan fanns en 0,1 meter djup nedgrävning (7) fylld med gul lera (6). Ovanpå låg ett lager med träkol, lerig humus, bränd lera och mycket trä (5). Möjligen kan man koppla detta lager till en omfattande stadsbrand 1811. I rutans mitt fanns det två tunna fläckar (4) med sandig humus och bränd lera ovanpå lager 5. I den södra fläcken låg det flera mindre stenar. En tunn gruslins utgjorde ett skilje mot ovanliggande lager 3 som innehöll ett grönt fönsterglas med smältrand. Ovanpå låg lager 2 som innehöll fynd av yngre rödgods, både odekorerat och piplerdekorerat yngre rödgods, ett grönt fönsterglas och lerklining. Detta lager täcktes av ett tunt lerlager. Det översta lagret bestod av en grässvål.

Fynd fanns, som ovannämnts, endast i lager 2 och 3 och dateras till 1700- och 1800-talen. De bevarade kulturlagren var svårtolkade på grund av den begränsade ytan. De vittnade dock om att olika aktiviteter, oklart vilka, skett på tomten.

SAMMANFATTNING

Både provgroparna visade att området utnyttjats under tidigmodern tid, främst från 1700-talet och framåt men det kan dock inte uteslutas en något tidigare datering. Däremot fanns det inga indikationer på medeltida bebyggelse eller marknyttjande trots närheten till kyrkan S:t Clemens. Den sydligaste provgropen med ett flertal lager och nedgrävningar (kontexter) vittnar om närhet till bebyggelse som sannolikt varit förlagd mot Kyrkogatan och föregångare till den byggnad som står där idag och som uppfördes 1857. Den norra provgropen som vittnar om en bakgårdsmiljö med en brunn, som lagts igen och som efterföljts av odling, innan ett hus uppfördes på platsen på 1880-talet. Vad vi dock inte vet är om och hur området nyttjats innan brunnen anlades och när den grävdes. En karta från 1751 visar att bebyggelse funnits på tomten mot Kyrkogatan och att resten av ytan varit obebyggd, d.v.s. legat som trädgårdsmark (Ejwerts 1961, s. 217).

REFERENSER

- Ejwerts, A. 1961. *Laholms historia I*. Halmstad
- Skeppstedt, C. 2005. Ifverströmska gården-förfall blev idyll. I: Claesson, E. & Helander, H. (red.) *Älskade hus. Hallands byggnadsarv-historia och praktik*. Emmaboda.

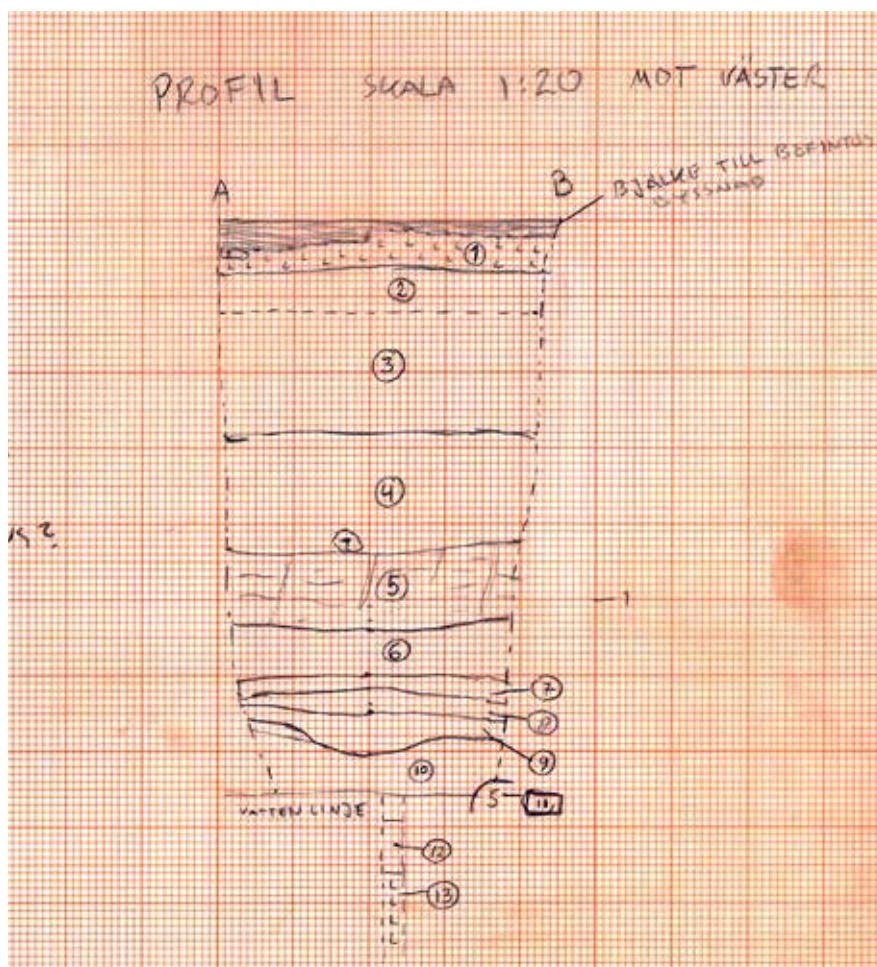
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	220-1941-94
Kulturmiljö Hallands dnr:	93/94
Uppdragsgivare:	Tre LP
Utförandetid:	19 och 20 april 1994
Personal:	Lena Bjugger och Conny Johansson Hervén, Hallands länsmuseum, Landsantikvarien
Fastighet:	Laholm, kvarteret Kräftan 2. Provgrop 1: X=379401 Y=6264879. Provgrop 2: X=379399 och Y=6264860 (SV hörnen) Sweref 99 TM
RAÄ-nummer:	Laholm 19:1/L1996:5394
Höjdsystem:	RH70 (provgrop 2)
Undersökt yta/volym:	Totalt: 2 m ³
Dokumentation:	Ritningar (planer – och sektioner) har HMAK 4546:1–4. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Datering:	Nyare tid

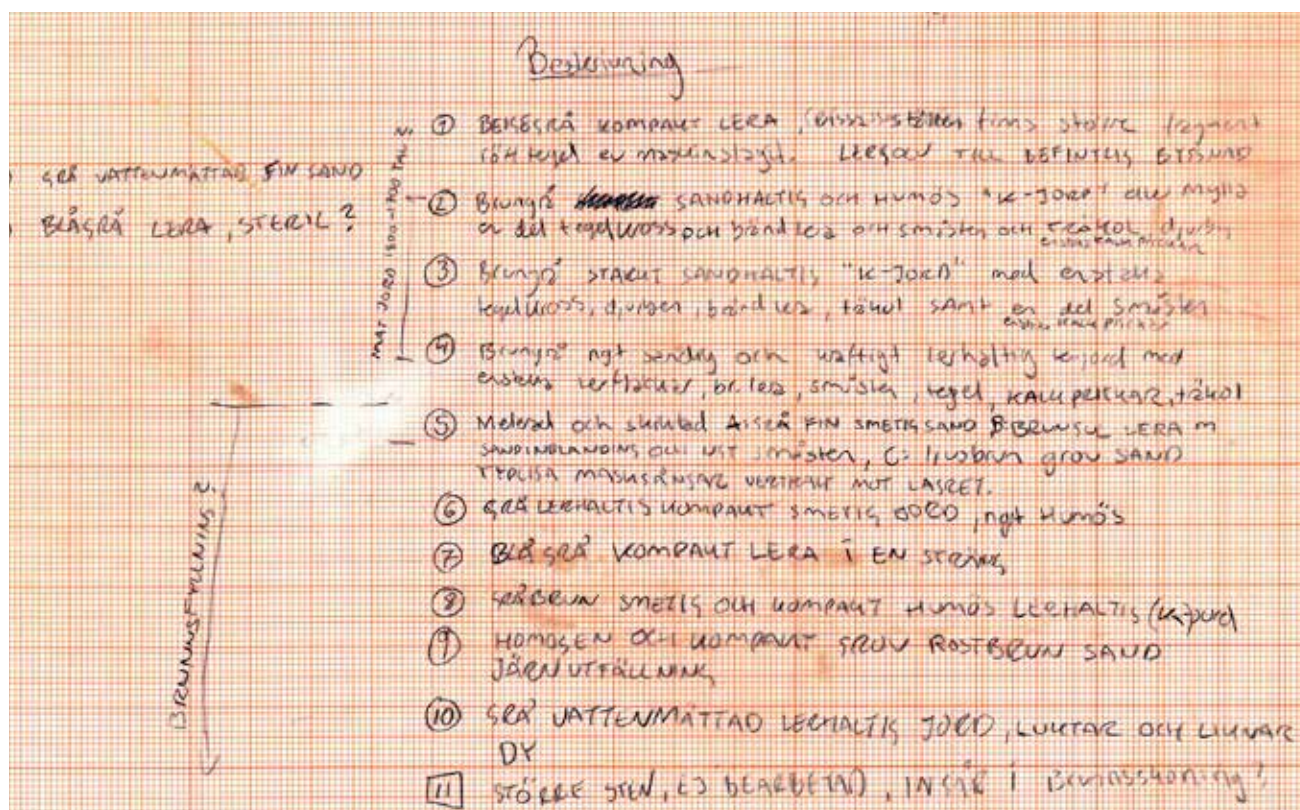
BILAGOR

Bilaga 1 provgrop 1

Profil mot väst, skala 1:20

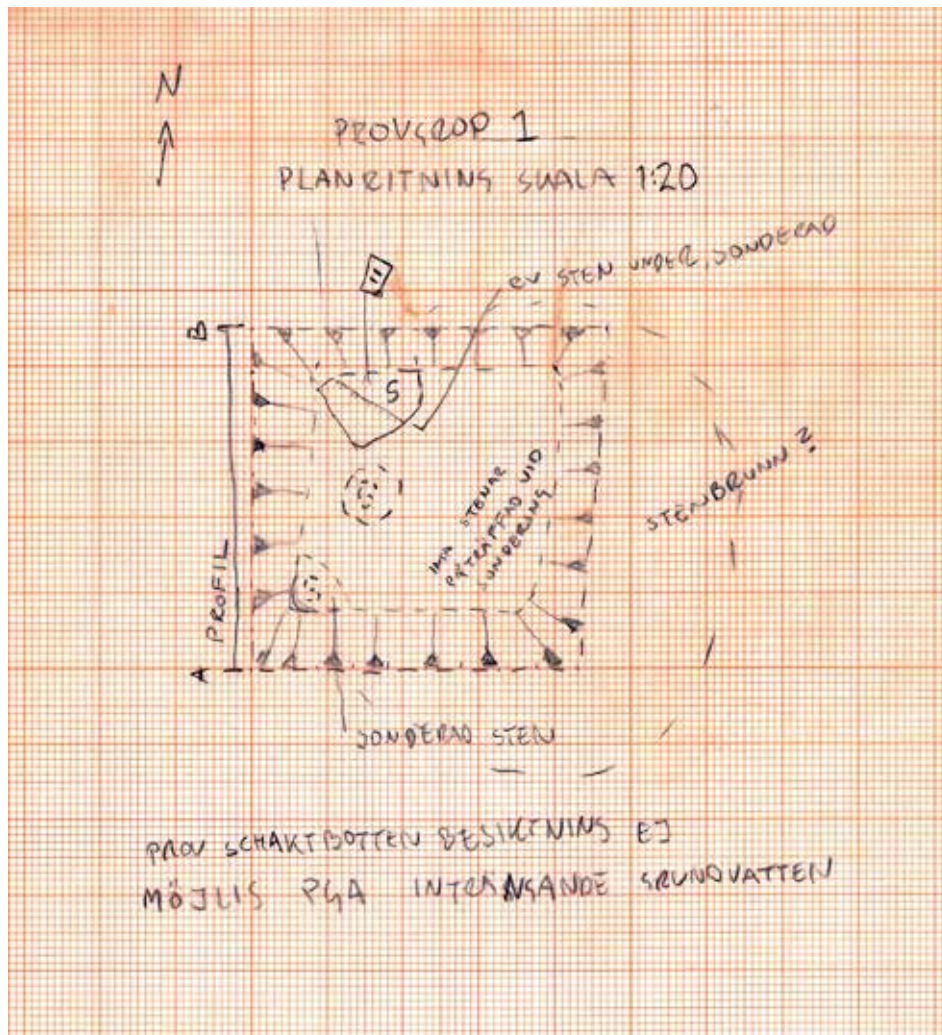

HMAK 4546:1

Bilaga 2 Provgrop 1

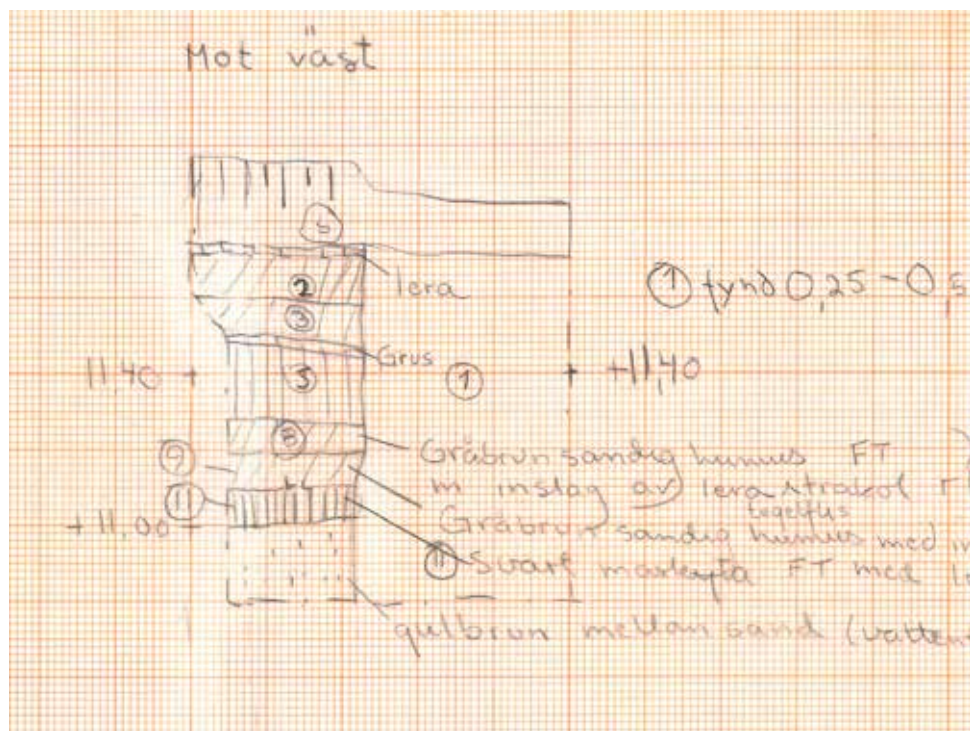
Plan, skala 1:20

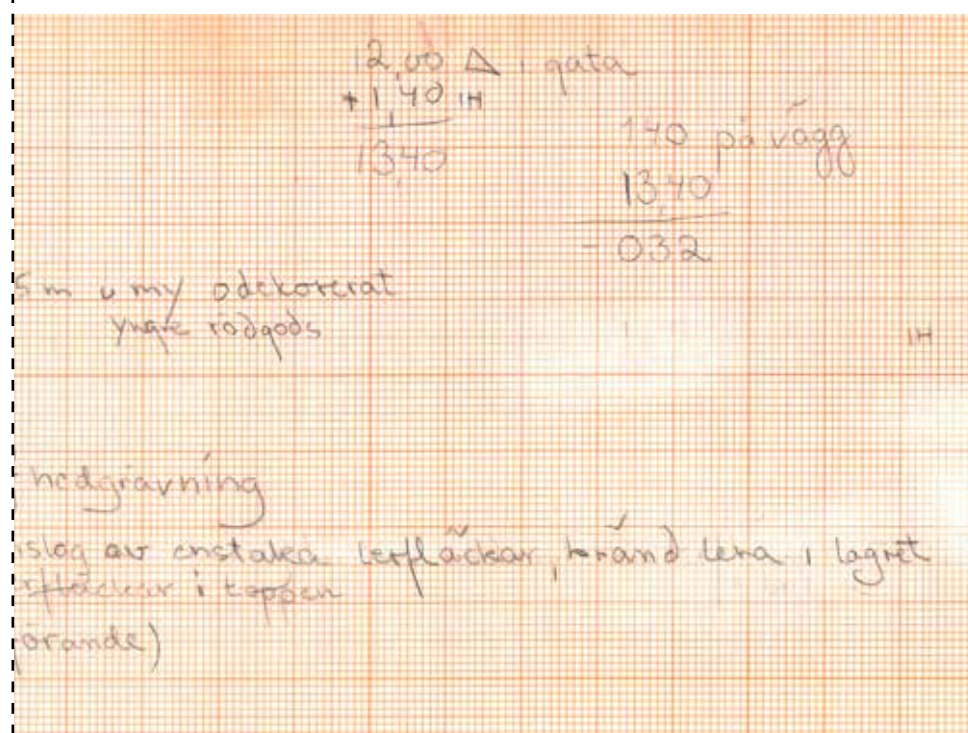
HMAK 4546:1

Bilaga 3 Provgrop 2

Profil mot väst, skala 1:20

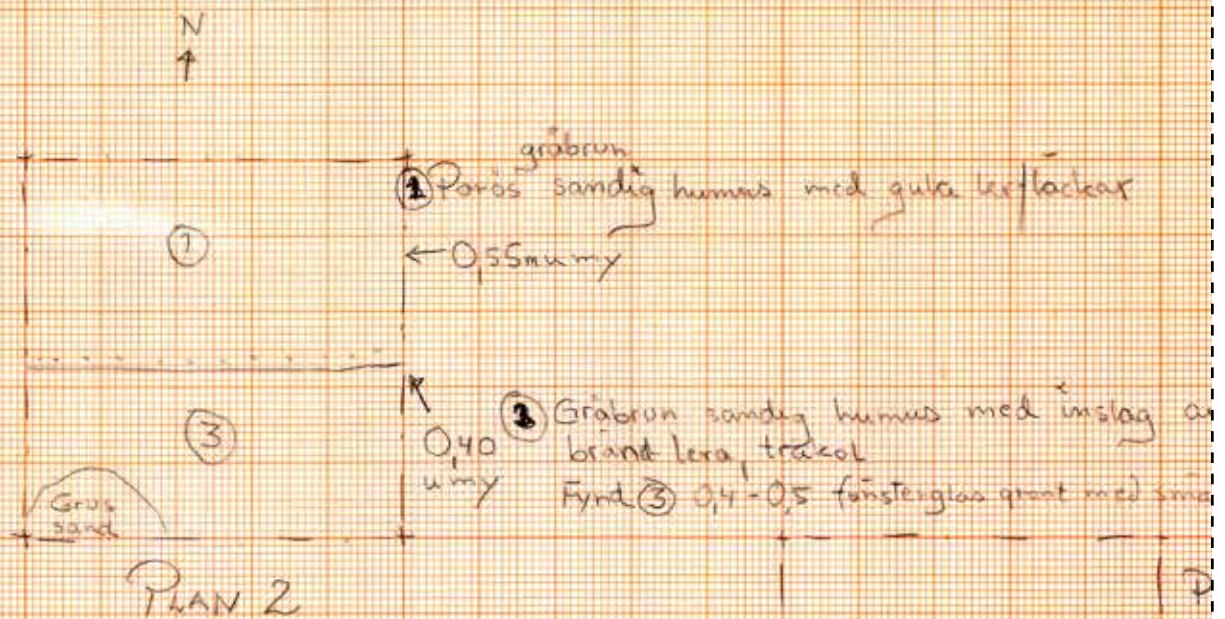
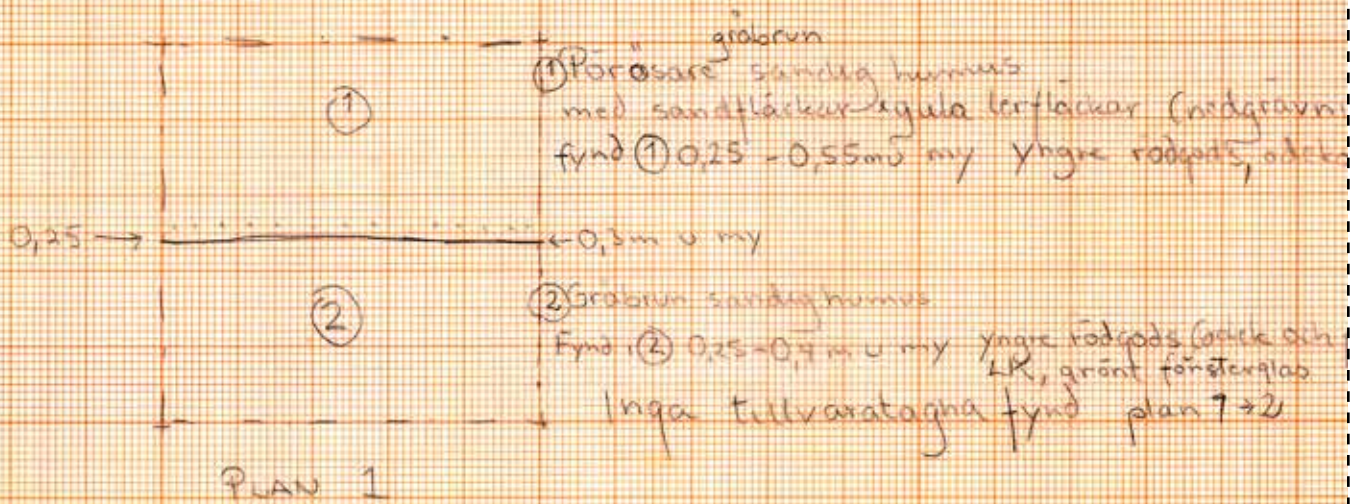

HMAK 4546:3

Bilaga 4 Provgrop 2

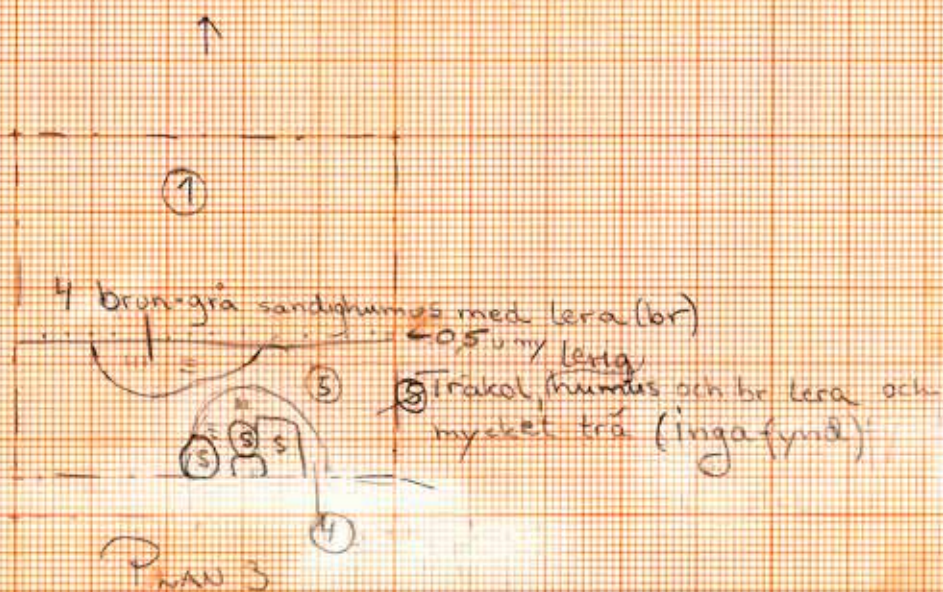
Plan 1-5

⑨ Gråbrun sandig humus med inslag av bränd lera (inga fynd): ⑩

ng)
terat

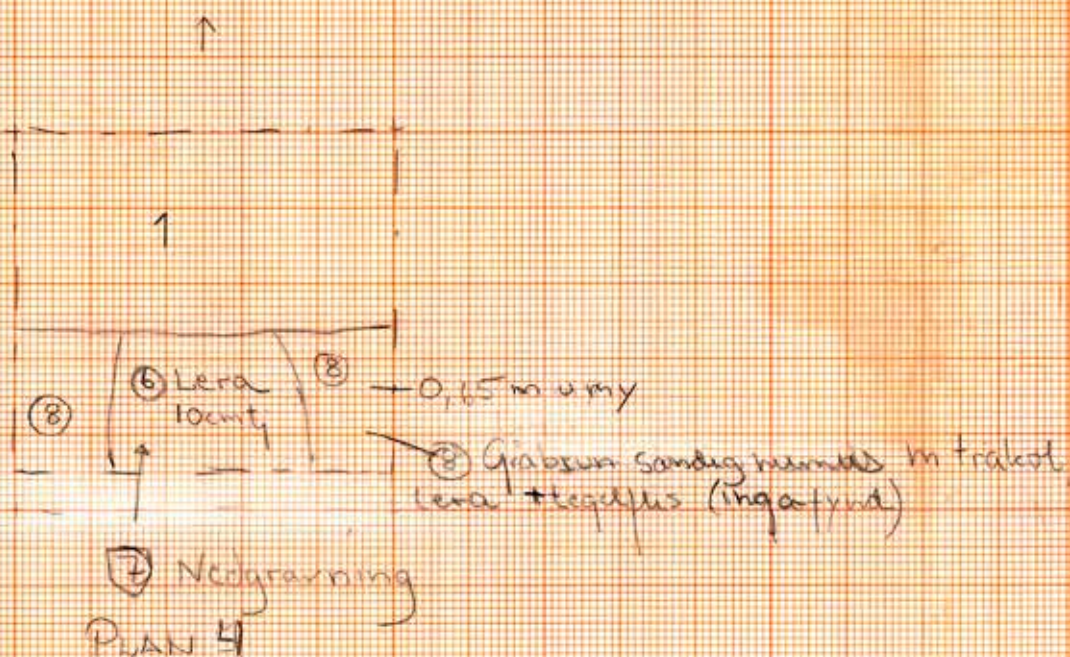
plendekar)

rand

lan 5

u my

Provgröp 2
PLAN 1-5

HA
NAHOLM
Kv Krästan 2

HMAK 4546:2

Skala 1:20

13

LB
970419

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2021 OCH 2022

2021:36	Gamlestugan i Morup, Morup 27:1, antikvarisk medverkan	2021:83	Kallbadhuset i Varberg, Kulturhistorisk utredning.
2021:37	Hägaräds gård, fönsterbyte, antikvarisk medverkan	2021:84	Strömma kvarn, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2021:38	Köinge kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan	2021:85	Lilla Torg, Halmstad stad, L1997:3939, L1997:4462. Kulturhistorisk och arkeologisk förstudie
2021:39	Okome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan	2021:86	T4 Hässleholm, Markan, antikvarisk förundersökning
2021:40	Svartrå kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan	2022:1	Fortsättningen av den arkeologiska utredningen inom Norra Villmanstrand, Halland, Halmstad kn, Snöstorps sn, Arkeologisk utredning 2021.
2021:41	Tjärby kyrka, konstglasfönster, antikvarisk medverkan	2022:2	Tre fornlämningar inom Trönninge 2:27. L2020:3647, L2020:3649, L2020:3653, Arkeologisk förundersökning.
2021:42	Tjärby kyrka, invändig renovering, antikvarisk medverkan	2022:3	Skogskyrkogården i Falkenberg, kulturhistorisk inventering
2021:43	Varbergs idrottshall, antikvarisk förundersökning	2022:4	Alafors kvarnmiljö, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2021:44	Dagsås kyrka, exteriör renovering	2022:5	T4 Hässleholm, Matsalen, antikvarisk förundersökning
2021:45	Kirsten Munks hus, Byte av butiksfönster, antikvarisk medverkan	2022:6	Arkeologisk utredning 2021 inför den nya Slottsmöllebron, Halmstad 9:14 och Halmstad 10:26 m fl
2021:46	Flundran 5, Inredning av vind, Antikvarisk förundersökning	2022:7	Köinge kyrka, Utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:47	Västra bageriet, Svärdet 6, Antikvarisk förundersökning	2022:8	Arkeologisk utredning inför solkraftspark i Harplinge. Harplinge sn, Arkeologisk utredning steg 1
2021:48	Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10, Arkeologisk utredning, Skummeslövs socken, Laholms kn	2022:9	Övraby VA, Halmstad stad, Halmstad 7:3, Arkeologisk utredning 2021
2021:49	Fornlämningar vid Stafsingevägen, Stafsinge sn, Arkeologisk efterundersökning 2021	2022:10	Tidigmoderna odlingslager och bebyggelseämningar i kvarteret Grev Kristofer, Halland, Halmstad, Fastigh. Grev Kristoffer 10 och 13, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2020
2021:50	Staffens, Olofsbo hembygdsgård, halmtak, antikvarisk medverkan	2022:11	Skottorps slott, Renoveringsåtgärder 2020-21, Antikvarisk medverkan
2021:51	Mjellby konstmuseum, antikvariskt utlåtande inför om- och tillbyggnad	2022:12	Eskilstorp, planutredning
2021:52	Vessinge sandhedar, Veinge sn. Arkeologisk. utredning	2022:13	Tingshuset, Höken 3, Laholm. Antikvarisk förundersökning
2021:53	Hanhals övre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan	2022:14	Varbergs kyrka, antikvarisk förundersökning
2021:54	Hanhals nedre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan	2022:15	Armékåren 14, antikvarisk förundersökning
2021:55	Spannarps kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan	2022:16	Morups kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
2021:56	Fjällaregården 2:22, Dokumentation av ekonomibyggnad	2022:17	Tönnersjö kyrka, renovering av golv m.m
2021:57	Åkrabergs gård, renovering av verandan, antikvarisk medverkan	2022:18	Arkeologisk förundersökning av L1997:7567, Landa socken, Sintorp 3:6
2021:58	Wallens slott, murrenovering och byte av stolparmaturer, antikvarisk medverkan	2022:19	Teater Storan, Svärdet 8, Antikvarisk medverkan
2021:59	Edenberga brandstation, renovering av slangtornet, antikvarisk medverkan	2022:20	Centralskolan, Tvååker. Antikvarisk förundersökning
2021:60	Lottens, Västralt 2:10, ommålning av bostadshuset, antikvarisk medverkan	2022:21	Från stenålder till vikingatid i Hunnestad. Halland, Hunnestads sn, Arkeologisk förundersökning av L2020:6458
2021:61	Rudan 3, Gårdshus, antikvarisk förundersökning	2022:22	Hasslövs kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
2021:62	Dagsås kyrka, dagvattenhantering, antikvarisk medverkan	2022:23	Våxtorps kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
2021:63	Dagsås kyrka, bergvärme, antikvarisk medverkan	2022:24	Fiberledning vid Norre Port, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
2021:64	Landa kyrka, exteriör renovering, antikvarisk medverkan	2022:25	Fiberledning i Klostergatan, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
2021:65	Tullhuset, Varberg. Antikvarisk konsekvensbedömning	2022:26	Gällareds kyrka, dränering, antikvarisk medverkan
2021:66	Solbacken, Torpa-Kärä 6:14, Antikvarisk förundersökning	2022:27	Elskåp vid Lilla Torg, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2021
2021:67	Slottsmöllans djurstallar. Ny taktäckning, Antikvarisk medverkan	2022:28	Gunnarsjö kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
2021:68	Sprottorp 1:4, Falkenbergs kommun, Slöinge socken, Arkeologisk utredning	2022:29	Tröinge 2:21 och 3:107, Falkenberg, Vinbergs sn, Tröinge 2:21 och 3:107, Arkeologisk utredning 2022
2021:69	Hunnestads kyrka, ramp, antikvarisk medverkan	2022:30	Slöinge kyrka, styrsystem, antikvarisk medverkan
2021:70	Färgaryds kyrka, omtäckning av koppartak, antikvarisk medverkan	2022:31	Under granarna i Älvasjö 1:3, Övraby sn, Halmstad kommun, Älvasjö 1:3, Arkeologisk utredning 2022
2021:71	Långaryds kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan	2022:32	Krukakeriet, Lerkvarnen 22 Laholm, antikvarisk förundersökning
2021:72	Mesolitisk flinta och gravhög L1997:6640, Kungsbacka kn, Frillesås sn, Arkeologisk Utredning och avgränsande förundersökning 2021	2022:33	Stråvalla kyrka, vård- och konserveringsåtgärder, antikvarisk medverkan
2021:73	Kinnareds kyrka, hussvampsskada i takfot, antikvarisk medverkan	2022:34	Prästgården, Kyrkans hus, Sankt Nikolaus 17 Halmstad. Antikvarisk Konsekvensbeskrivning
2021:74	Brunsbäcka sågkvarn	2022:35	Trädgården 8 m.fl., Falkenberg. Kulturmiljöutredning
2021:75	Länderyds godsmagasin. Rapport över renovering	2022:36	Stråvalla kyrka, fasad, antikvarisk medverkan
2021:76	Kapellkyrkogården, kulturhistorisk inventering	2022:37	Värö kyrkogård, konservering av äldre gravvårdar, antikvarisk medverkan
2021:77	Förromerska eldar under gång- och cykelbana, Töllstorp 2:8/S:5, Ljungby sn, Fornl. L2019:7068, L2019:7069, L2019:7070, L2019:7071 och L2019:7072, Arkeologisk förundersökning	2022:38	Stafsinge kyrkogård, Kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
2021:78	Boplatslämningar väster om Lugnarohögen i Hasslöv, Laholms kommun, Hasslövs socken	2022:39	Två provgropar i kvarteret Kräftan, Laholms stad, Arkeologisk förundersökning 1994
2021:79	Trönninge dammanläggning, Trönninge socken, Påarp 6:4, 4:6 och Trönninge 5:112 och 1:116. Arkeologisk utredning.		
2021:80	Sankt Clemens kyrka, invändiga renoveringsåtgärder, antikvarisk medverkan		
2021:81	Skrea kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan		
2021:82	Arkeologi inför ny gång- och cykelväg i Tjärby, Tjärby och Laholms socknar, Tjärby 2:18, Lilla Tjärby 1:3, Lilla Tjärby 1:13, Lilla Tjärby 1:66, L1996:1912/ Tjärby RAÄ 11, Arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning.		

KULTURMILJÖ
HALLAND